

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
VİRANŞEHİR DEVLET HASTANESİ

POLİKLİNİKLER

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
ŞANLIURFA İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ
VİRANŞEHİR DEVLET HASTANESİ

MADDE BAĞIMLILIĞI

Vücuda girdiğinde davranışsal, ruhsal ve beden üzerinde değişikliklere neden olan, bağımlılık yapabilen kimyasal maddelere bağımlılık yapıcı maddeler denir. Bu maddeler

Psikoaktif Madde olarak tanımlanmaktadır.

Bundan zarar görüldüğü hâlde bu maddelerin kullanımının bırakılamamasına

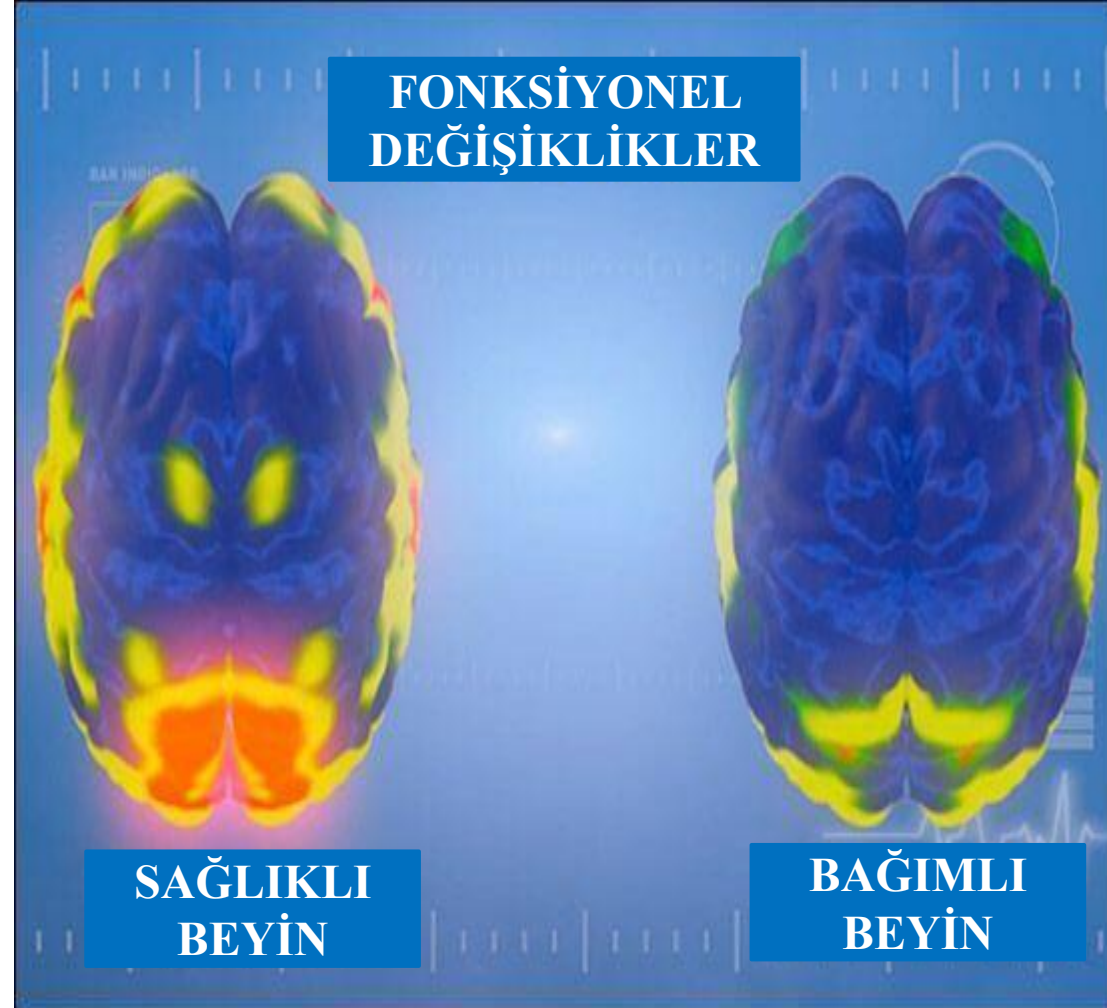
MADDE BAĞIMLILIĞI denir.

- **Psikoaktif madde;** merkezi sinir sistemini etkileyerek beynin fonksiyonlarını değiştiren algıda, duyularda, davranışlarda, bilinçte ve ruh halinde değişikliklere neden olan kimyasal maddelerdir.
- Aralarında belirli ilaçların da bulunduğu psikoaktif maddelerin, tek seferlik kullanımında dahi kullanıma bağlı çeşitli bozukluklar ortaya çıkmaktadır.
- Bağımlılık yapıcı maddeleri yalnızca psikoaktif maddelerle sınırlandırılmamalıdır.
- Kimyasal olmayan ancak bağımlılık riski olan ve tıbbi amaçlı olmayan ilaçların zararlı kullanımından kaynaklanan bozukluklar da bu sınıflandırmaya dâhildir.

- Madde kullanımına baēlı keyif veren ve cazip gelen etkiler beyinde ki dopamin hormonunu bozarken bozulma ile birlikte tekrar kullanımı pekiştirmektedir.
- Madde kullanımı tekrarlayan kullanımlara dönüştüğünde baēımlılık yapabilmektedir. Aynı zamanda zihinsel ve fiziksel saēlıēı tehdit eden birçok zarara yol açabilmektedir.

MADDE KULLANIMINA BAŞLAMA YAŞI

15 Yaş Altı	% 31
16-20 Yaş Aralığı	% 43
21-25 Yaş Aralığı	% 12
26-30 Yaş Aralığı	% 6
30 Yaş Üstü	% 8

**YASADIŞI MADDE KULLANIMINDA HEDEF
KİTLE 15-25 YAŞ GRUBUNDAKİ GENÇLERDİR.**

MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU AŞAĞIDAKİ ŞEKİLDE TANIMLANMAKTADIR

- 12 aylık bir süre içinde, aşağıdakilerden en az ikisi ile kendini gösteren, klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da işlevsellikte düşmeye yol açan, sorunlu bir madde kullanım örüntüsü:
1. Çoğu kez istendiğinden daha büyük ölçüde ya da daha uzun süreli olarak madde alınır.
 2. Madde kullanmayı bırakmak, denetim altında tutmak için sürekli bir istek ya da sonuç vermeyen çabalar vardır.
 3. Madde elde etmek, madde kullanmak ya da yarattığı etkilerden kurtulmak için gerekli etkinliklere çok zaman ayrılır.
 4. Madde kullanmak için çok büyük bir istek duyma ya da kendini zorlanmış hissetme durumu söz konusudur.
 5. İşte, okulda ya da evdeki konumunun gereği olan başlıca yükümlülüklerini yerine getirememe ile sonuçlanan, yineleyici madde kullanımı vardır.

6. Madde etkilerinin neden olduğu yineleyici, toplumsal ya da kişilerarası sorunlar olmasına karşın madde kullanımını sürdürme durumu söz konusudur.
7. Madde kullanımından ötürü önemli birtakım toplumsal, işle ilgili faaliyetlerin, eğlenme-dinlenme etkinliklerinin bırakılması ya da azaltılması söz konusudur.
8. Maddenin tekrar eden bedensel ya da ruhsal bir sorunu olduğu bilgisine karşın madde kullanımı sürdürülür.
9. Aşağıdakilerden biriyle tanımlanabilecek bir dayanıklılık (tolerans) gelişmiş olması söz konusudur:
 - a. Sarhoşluk ya da istenen etkiyi sağlamak için belirgin olarak artan ölçülerde madde kullanma gereksinimi
 - b. Aynı ölçüde madde kullanımının sürdürülmesine karşın, belirgin olarak daha az etki sağlanması.
10. Aşağıdakilerden biriyle tanımlandığı üzere, yoksunluk gelişmiş olması:
 - a. Maddeye özgü yoksunluk sendromu
 - b. Yoksunluk belirtilerinden kurtulmak ya da kaçınmak için madde (veya yakından ilişkili bir madde) alma

BAĞIMLILIK YAPICI MADDELER

UYUŞTURAN MADDELER

- Esrar
- LSD
- GHB
- Sihirli mantarlar
- Herbal spices(bonzai)

UYARAN MADDELER

- Kokain
- Crack
- Amfetamin
- Ecstasy
- Metamfetamin
- Captagon

MADDE BAĞIMLILIĞININ YOL AÇTIĞI SAĞLIK SORUNLARI

Madde kullanım bozukluğu olan kişilerin düşünce ve davranışlarında çeşitli problemler meydana gelebilmektedir.

- Beynin yapısındaki ve işlevlerindeki değişiklikler, insanlarda yoğun istek duygusuna, kişilik değişikliklerine, alışılmadık hareketlere ve diğer davranışlara neden olmaktadır.
- Beyin görüntüleme çalışmaları, madde kullanımından dolayı beynin yargılama, karar verme, öğrenme, hafıza ve davranışsal kontrol ile ilgili alanlarında değişiklik yaşandığını göstermektedir. Ayrıca bağımlı kadınların bebeklerinde yenidoğan yoksunluk sendromu görülebilmektedir.

- Madde kullanım bozukluğu olan kişilerde genellikle akciğer veya kalp hastalığına, felce, kansere veya zihinsel sağlık ile ilgili çeşitli problemlere de rastlanmaktadır. Bu kişilerde ayrıca HIV, Hepatit C gibi bulaşıcı hastalıkların ve erken ölümlerin görölmesi muhtemeldir.
- Madde kullanım sıklığı, bir defada alınan madde miktarı, madde kullanımına ya da kullanıldığı bağlama bağlı olarak ortaya çıkan riskli davranışlar, maddenin bedene alınma biçimi veya tüm bunların bileşimi madde kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan fiziksel ve ruhsal sağlık sorunlarını artırmaktadır.

BAĞIMLILIK BELİRTİLERİ

FİZİKSEL BELİRTİLER

1. Gözlerde kızarıklık ve göz bebeklerinde büyüme
2. Uyku bozuklukları (aşırı uyuma, uyuyamama vb.)
3. Ani kilo kaybı
4. Kusma veya iştahsızlık
5. Epilepsiye bağlı olmayan kasılma nöbetleri
6. Bitkinlik
7. Fiziksel görünümde değişiklik
8. Kişisel bakımı ihmal etme
9. Hareketlerde dikkat çeken koordinasyon bozukluğu veya dengesizlik
10. Alışılmadık bir ağız kokusu
11. Vücutta veya ellerde istemsiz titreme

BAĞIMLILIK BELİRTİLERİ

PSİKOLOJİK BELİRTİLER

1. Kişilikte ortaya çıkan, açıklanamayan değişiklikler
2. Duygu durumunda ani değişimler, asabiyet, ani patlamalar veya nedensiz gülme gibi davranışlar
3. Beklenmedik bir şekilde zaman zaman ortaya çıkan aşırı hareketlilik ve aktivite artışı
4. Genel bir motivasyon eksikliği, odaklanma güçlüğü, dalgınlık veya uyuşukluk
5. Herhangi bir sebebi olmaksızın korku duyma, içine kapanma, gerginlik yaşama veya aşırı şüphencilik

DAVRANIŞSAL BELİRTİLER

1. Okula veya iş hayatına karşı ilgide azalma
2. Ders veya iş başarısında düşme
3. Dikkat vermede ya da odaklanmada azalma
4. Okul veya iş dışındaki aktivitelere (hobiler, spor vb.) karşı ilgisizlik
5. Arkadaşlardan veya öğretmenlerden gelen şikâyetler
6. Arkadaşlarından ya da çevresinden sık sık borç almaya başlama
7. Kendini dış dünyadan uzaklaştırma, içine kapanma
8. Daha fazla özgürlük talep etmeye başlama
9. Göz kontağı kurmadan konuşmaya çalışma
10. Agresif davranışlarda bulunma
11. Kişilikte ortaya çıkan, açıklanamayan değişiklikler
12. Arkadaş grubunda veya her zaman gidilen mekânlarda değişiklik
13. Gözlerdeki kızarıklığı saklamak için göz damlası, gözyaşı sıvısı kullanmaya başlama
14. Suç işleme davranışı
15. Oluşabilecek kötü kokuları bastırmak için gereğinden fazla parfüm kullanma
16. Duygu durumunda ani değişimler, asabiyet, ani patlamalar veya nedensiz gülme gibi davranışlar
17. Beklenmedik bir şekilde zaman zaman ortaya çıkan aşırı hareketlilik ve aktivite artışı
18. Genel bir motivasyon eksikliği, odaklanma güçlüğü, dalgınlık veya uyuşukluk
19. Herhangi bir sebebi olmaksızın korku duyma, içine kapanma, gerginlik yaşama veya aşırı şüphecilik

KULLANANLAR HANGİ GEREKÇELERE SİĞİNİYORLAR?

- Merak ettim, denedim.
- Sınırlarımı aşmak istiyordum.
- İçimdeki asi dürttü beni.
- Arkadaşıma fark atmak istedim.
- Arkadaşlara uydum.
- Grupça karar aldık, dışında kalamazdım.
- Sorunlarımı çözemedim, madde kullanarak unuturum yahut çözerim diye düşündüm.
- İddialı biri diye tanınıyordum, imajımı korumak istedim.

**MADDEYE DEĞİL
HAYATA
BAĞLANIN**

BAĞIMLILIKTA RİSK FAKTÖRLERİNDEN KURTULMAK

- Riskli görülen ortamlardan uzak durmak
- Maddeyi denemekle ilgili teklif alındığında ortamı terk etmek
- Israrcı tavırlara karşı net bir şekilde **‘HAYIR’** yanıtını vermek
- HAYIR diyebilmek çok önemli, neden ???

Hayır diyebilmek, yaşam becerilerimizden biridir. Kişinin hayatı üzerindeki kontrol duygusunu arttırır. ‘HAYIR’ demeyi öğrenemeyen kişi, istemese dahi kendine sunulan teklifi reddemeyecektir. Bu yüzden yaşam becerilerimizi geliştirmemiz bu noktada önemlidir.

MADDE BAĞIMLILIĞINDA KORUYUCU FAKTÖRLER

- Duygusal olarak destekleyici anne baba
- Aile içi kuralların açık olması ve herkesin buna uyması
- Akademik başarıya önem verilmesi
- Kişisel-sosyal beceri arttırma
- Bağımlılık geliştiren maddeler hakkında doğru bilgilenme

TEDAVİNİN BAŞARISINDA İKİ ÖNEMLİ ETMEN

1. **Kişinin tedavi olmayı istemesi:** Eğer kişi tedavi olmayı kendisi istemiyorsa kimse ona zorla bıraktırmayı başaramaz.

2. **Kişinin maddeyi bırakmaya kendini hazır hissetmesi:** Kişi maddeyi bıraktığı zaman alışkanlıklarını ve yaşadığı ortamı değiştirmek zorunda kalabilecektir. Kişinin tüm bunlara hazırlıklı olması gerekmektedir. Tedavi sonrası kişinin doğru bir sosyal çevre oluşturması, aile ilişkilerini daha verimli şekilde yaşaması ve yaşamının her karesini doğru etkinliklerle doldurması temiz kalma davranışının devamlılığını olumlu yönde etkileyecektir

BAĞIMLILIKTA TEDAVİ

- Tedavi; kişiye, kullandığı maddenin cinsine ve kullanım süresine göre değişkenlik gösterir.
- Tedavide kişi tedavi olmaya istekli olmalıdır. Hiç kimse ona zorla bıraktırmayı başaramaz.
- Kendini tedaviye, maddeyi bırakmaya hazır hissetmelidir. Çünkü maddeyi bıraktıktan sonra birçok alışkanlığını, girdiği ortamları değiştirmek zorunda kalabilir.
- Tedaviye ailenin de dahil edilmesi, tedaviyi destekler ve bozulan aile içi iletişime katkıda bulunur.
- Bağımlılık kavramını anlamak tedavi sürecini etkilemektedir.
- Tedavi belli bir döneme sınırlı olan kısa bir süreç olarak düşünülmemelidir. Uzun süreli takip önemlidir.

TEŞEKKÜRLER...